

Tibetanerkvarteret i Chengdu

Brox, Trine

Published in:
Tibet

Publication date:
2016

Document version
Også kaldet Forlagets PDF

Citation for published version (APA):
Brox, T. (2016). Tibetanerkvarteret i Chengdu. *Tibet*, 32(89), 12-16.

Dansk

Selskab

for

Tibetansk

Kultur

TIBET

Nummer 89

Årgang 32

December 2016

Tibetanerkvarteret i Chengdu

Tekst og foto: Trine Brox
Ph.d., lektor
Tibetologi

Det er særligt i de kolde vintermåneder, at tibetanere rejser til Chengdu fra de nærliggende tibetanske autonome områder Kardze (kin.: Ganzi) og Ngaba (kin.: Aba), mens nogle tager hele vejen fra TAR.

Alle verdens store, betydningsfulde byer har 'etniske' bydele. I New York er der Little Italy, i San Francisco er der Chilito, i Paris Petite Asie, i London Little India, og overalt i verden findes der en China Town. Men hvis man rejser østover, til Kina, hvad finder man så der i stedet for en China Town?

I Kina er der mange nabolag, hvor der er en høj koncentration af etniske grupper, og mange af disse er fattige ghettoer for migranter. Tibetanerkvarteret midt i Chengdus bykerne, derimod, er tilsyneladende et velhavende nabolag, som indgår i netværk, der har rødder ind i Tibet og ud i den vide verden.

Tibetanerne er faktisk en markant gruppe i Chengdu – Sichuans hovedstad i det sydvestlige Kina, der deler grænse med den østtibetanske provins Kham. Tibetanerkvarteret har endda fået plads på Chengdus kinesiske landkort og i turistbrochurerne.

Kinesere kalder det for Lille Lhasa (på kinesisk: *Xiao Lasa*) eller *Lille Barkhor* (*Chengdu de ba kuo jie*), som refererer til det berømte tibetanske marked i Lhasa. Tibetanerne kalder det Wuhouci, der egentlig er navnet på det nærliggende kinesiske tempelkompleks – en af Chengdus prominente seværdigheder.

Ligesom en hvilken som helst China Town er også tibetanerkvarteret på trods af dets mono-etniske identitet et multietnisk nabolag. Det ligger i centrum af byen, i bydelen Wuhou, hvor der er registreret indbyggere tilhørende 44 for-

skellige etniske grupper. Foruden de fastboende tiltrækker Wuhouci tibetanske og hankinesiske købmænd, buddhister og turister, og på markedspladsen er både kunderne og købmændene omtrent ligeligt fordelt mellem tibetanere og ikke-tibetanere.

De kinesiske kunder er gerne tibetansk-buddhistiske konvertitter, eller de er særligt nysgerrige i forhold til tibetanerne og deres kultur. De tibetanere, som kommer hertil, søger arbejde eller tager uddannelse, tigger penge, tager på hospitalet, holder møde med banken, og ikke mindst kommer de til Wuhouci for at handle.

Her, midt i Chengdus centrum, er der en særlig tibetansk stemning, en markant tibetansk æstetik og et overvældende antal butikker, som sælger alt, man har brug for som praktiserende tibetansk buddhist – hvad end man er lægmand, nonne eller munk. Mere end 200 butikker udstyrer klostre, templer og husaltre i tibetanske og kinesiske hjem i Tibet, Kina, Indien, Singapore, Europa, USA – ja, overalt.

Tibetanerkvarteret i Chengdu er ikke blot tibetanernes foretrukne shoppinggade, men også et vigtigt tibetansk monument: Det er, som om alle er enige om, at tibetanerne faktisk hører hjemme her, selv om de befinder sig midt i en kinesisk storby. Det er fascinerende, at tibetanerne har skabt et tibetansk nabolag og et tibetansk marked på fremmed, kinesisk grund, hvor de åbenlyst udstiller deres tibetanske identitet og endda tjener

penge på deres religion.

Ved at kigge på dette tibetanske nabolag kan vi lære noget om, hvordan den centrale kinesiske politik både radikalt forhindrer, men også muliggør særlige tibetanske udviklinger. Dette tibetanerkvarter er resultatet af tre markante udviklinger i Kina efter Maos død i 1976: den tibetanske buddhismes genopståen kombineret med en eksplosiv socioøkonomisk udvikling og urbanisering, samt øget mobilitet. Så hvordan er netop dette nabolag blevet et tibetansk sted?

Hvordan nabolaget blev tibetansk

Hvis man kigger på tibetanerkvarterets historie, handler den om tibetanernes rejse til det urbane Kina. Det er som sådan ikke nogen nyhed, at tibetanerne er rejst østover fra Tibet og til kinesiske storbyer, hvor de har holdt sammen som tibetanere, holdt fast på tibetanske sædvaner, talt deres eget sprog og spist deres egen mad – selv om de be fandt sig på fremmed grund.

Tibetanere har altid rejst til Chengdu, der ligger som en port ind til Tibet. Dog var der intet 'Wuhouci-tibetanerkvarter', inden Tibet blev indlemmet i Den Kinesiske Folkerepublik i 1950. Samme år blev Southwest University of Nationalities etableret i det, som i dag er bydelen Wuhou. Det var her, at etniske kommunistkadre og intellektuelle blev uddannet, og flere tibetanere slog sig ned i området rundt om universitetet.

Snart blev der også i samme nabolag etableret et hospital, et gæstehus

og regeringskontor for tibetanerne, som tiltrak endnu flere tibetanere til området. Fordi der nu både var vigtige institutioner og indkvartering i bydelen, udviklede det sig også til et centrum for tibetansk handel. Her blev der handlet med ris, grønsager og bomuld, som blev eksporteret til Tibet. Det vil sige, at i denne første fase af tibetanerkvarterets tilblivelse var Wuhouci et distributionscenter for varer, som var tiltrængt i Tibet.

Den næste udviklingsfase startede med Deng Xiaopengs politiske reformer fra 1978, der inkluderer økonomisk modernisering, de-kollektivering, privatisering af virksomheder, mindre restriktioner på mobilitet og en generel politisk opmuntring til, at kineserne nu skulle tjene deres egne penge. Det medførte, at tibetanerne åbnede egne forretninger, men de fik også større bevægelsesfrihed og rejste ad Tibet-Sichuan-motorvejen ind til Chengdu fra Østtibet, især fra Kardze og Ngaba. De tog til Wuhouci – hvor de nu havde venner, familie og forbindelser – for at sælge deres egenproducerede, tibetanske varer.

Endvidere blev den mere tolerante politiske atmosfære akkompagneret af vigtige religionspolitiske ændringer: I 1982 ser vi en (i teorien) helomvending i statens forhold til religion generelt i Kina. Fra at forbyde, forfølge og tilintetgøre religionsudøvelse førtes der nu en mere lempelig religionspolitik, der blandt andet indebar, at staten nu anerkendte enkelt-individets religiøse overbevisning – så længe den holdt sig inden for loven om de fem tilladte religioner: buddhisme, daoisme, islam, katolicisme og protestantisme.

Dette var ingen særlig tibetansk, religionspolitisk manøvre, men den havde direkte konsekvenser for tibetanerne; nu kunne de tage deres buddhistiske (eller muslimske) tro ind i det offentlige rum. Især ser vi en opblomstring af den tibetanske buddhisme, tibetanerne begyndte nu at genopbygge og reparere deres klostre, templer, altre og religiøse ikoner. De rejste *manivægge*, bedehjul og bedeflag.

De begyndte igen at vise deres hengivenhed til buddhismen ved at tænde røgelse, lave glidefald, gå *korra* og tage på pilgrimsfærd. Buddhistiske skrifter blev gravet op fra deres gemmesteder, og de blev kopieret eller trykt på ny og distribueret. Tibetanerne genfandt traditionelle praksisser, for eksem-

Munke og nonner frekventerer tibetanerkvarteret – nogle gange sammen med deres familier, som er der for at købe burgunder-rødt tøj til den kolde vinter på plateauet. Her er flere forretninger, som udelukkende specialiserer sig i tøj og tasker til nonner og munke.

På markedet i Wuhouci kan man få alt til sin buddhistiske praksis, og det fås i alle kvaliteter; fra det billigste nips produceret på fabrikker omkring Chengdu til fantastisk håndværk lavet i Nepal.

pel ved at de støttede buddhistiske lærde, munke og de lokale klostre økonomisk.

Denne vækkelse af den tibetanske buddhisme over hele Tibet påvirkede også markedet, der opstod behov og efterspørgsel på religiøse varer. Vi kan derfor sige, at den buddhistiske vækkelse efter Maos død skabte tibetanerkvarteret, som et vigtigt handelscentrum i Chengdu. Det var nemlig her, at tibetanerne i 1980'erne begyndte at handle med de ting, som de havde brug for i deres buddhistiske liv:

Her handlede de med tekster, statuer, bedekranse, bedeflag, kataer også videre – her, hvor tibetanere tidligere havde indkøbt ris, grønsager og bomuld, som blev fragtet ind i Tibet. Nu var der nye behov, og nu voksede et andet marked frem, et tibetansk-buddhistisk marked. På grund af de økonomiske reformer havde folk også flere penge mellem hænderne, og disse kunne de blandt andet bruge på deres buddhistiske tro – på at genoprette den tibetanske buddhismes storhed.

Helt konkret betydede det, at der kom handelsfolk til Wuhouci, som byggede forretninger med tibetanske facader, hvor de udstillede og reklamerede for deres tibetanske og buddhistiske varer.

For mange Wuhouci-tibetanere er det vigtigt at understrege, at tibetanerkvarteret er noget, de har bygget med deres egne hænder, mens staten periodevis har set til eller forsøgt at forhindre dets vækst og konsolidering.

I slut-1980'erne anerkendte de lokale myndigheder, at markedet var der, og at det var kommet for at blive. Nu blev det markeret på kortet over Chengdu som et rigtigt sted (på kinesisk *Zang shi jie*); som et eksotisk marked, hvor der blev solgt tibetansk nips.

Nogle tibetanere sælger deres hjemmeproducerede varer fra fortovene i Wuhouci. Her kan blandt andet købes smør, yoghurt, ost, kød, tsampa og røgelse.

Tibetansk nomadedreng viser sine mange amuletter frem, som er bundet til en snor rundt om hans brystkasse og gemt under trøjen.

Da Kangding Hotel åbnede i 2001, accelererede tibetanerkvarterets succes, og tibetanernes territorium foldede sig ud og voksede i en sådan grad, at nogle kinesiske naboer følte sig skubbet ud fra deres eget nabolag.

Det er, som om tibetanerne har formået at okkupere en lille bid af Chengdu – og set i det lys er tibetanerkvarteret et vigtigt symbol, ikke blot på den tibetanske tilstedeværelse i Chengdu, men også på deres gennemslagskraft.

Rejser til Chengdu

Det er umuligt at sætte eksakte tal på, hvor mange tibetanere som bor i Wuhouci eller i Chengdu, eller som rejser ind og ud af byen årligt. Tibetankvarteret i Chengdu er et yndet sted for shopping. Tilrejsende tibetanere køber ikke blot ind til egen husholdning, men også til klostrene eller deres forretninger i Tibet, som de fylder med nye varer. Chengdu-tibetanere

kommer hertil for at købe den seneste mode; for tiden er kjoler med bhutanesisk look populært. For de som ikke kommer for shoppingens skyld, er Chengdu et mulighedernes sted.

Det er et rejsemål for dem, der søger bedre levevilkår; for eksempel modtager de medicinsk behandling, for det er her, Sichuans bedste hospitaler er. Det er også til Chengdu, at den tibetanske elite flytter, når de bliver pensioneret.

Andre tibetanere flytter hertil i perioder, især for at flygte fra den kolde vinter på det tibetanske plateau. Og hvis en familie har råd til det, er det til Chengdu at børnene sendes for at få en bedre uddannelse i de kinesisk-sprogede skoler eller ved Southwest University of Nationalities.

Og endelig er Chengdu et yndet sted for entreprenante tibetanere, for her kan de finde et arbejde, tjene flere penge, starte deres egen business, og nogle tager hertil for at tigge penge.

Det er almindeligt for tibetanere at 'følge pengene', så at sige. De rejser ind til byerne for at sikre deres økonomiske overlevelse – ligesom andre kinesiske migranter fra fattige landområder, som søger arbejde. De er dog ikke defineret af staten som migranter, for de lader sig ikke registrere som tilrejsende, og de fleste vender også hjem igen til deres landsbyer, hvor de hjælper deres familier økonomisk.

I Chengdu møder man ikke kun marginaliserede tibetanere, som søger et bedre liv, men også velhavende tibetanere: kadrerne, businesseliten og andre fra de øverste klasser i samfundet, som forfølger deres drømme om en bedre tilværelse, og som ved, at der er mange flere muligheder i de kinesiske storbyer.

Og som den første store, kinesiske by efter det tibetanske plateau er Chengdu et naturligt rejsemål. Til sammenligning med tibetanske områder – med deres udkantsstatus og ringe tilbud – er Chengdu et tillokkende sted.

Selvom kinesiske statistikker er notorisk upålidelige, kan vi kaste et blik på den officielle tælling af tibetanerne for at få en idé om tilstrømningen til byen, for der er en klar forøgelse af registrerede tibetanske migranter i Chengdu. I 1990'erne boede der 4.010 tibetanere, og ti år senere, i 2000, var den tibetanske befolkning tredoblet: 12.690 registrerede tibetanere.

Det officielle tal anno 2010 var 32.332. Mine kinesiske og tibetanske kollegaer anslår dog, at det reelle tal er op til ti gange højere, fordi tibetanerne ikke lader sig registrere. Fra det officielle Kinas perspektiv er disse tibetanere en del af den hvileløse befolkning – de mere end 150 millioner kinesere, som driver fra landområderne og ind til byerne for at søge arbejde (kin.: *liudong renkou*).

En tibetansk atmosfære

Tibetanerkvarteret anno 2016 er bygget op på skelettet af to krydsende veje, nemlig der hvor *Ximian qiao henjie* løber vestover og ændrer navn til *Wuhouci dongjie*, når den møder *Wuhouci hengjie*. Her ligger forretningerne som perler på en snor.

De sælger buddhistiske ting eller 'etniske' ting, som enten ser ud til at være tibetanske, eller som er designet til at imødekomme tibetanske præferencer. Det inkluderer tæpper, bedekranse, røgelse, silketørklæder (*kata*), bedeflag, smykker, amuletter, bedehjul, religiøse tekster og billeder, statuer, malerier (*tangka*), munkeklæder og tasker, og alt man behøver til et hjemmealter, tempel eller kloster; alt fra gigantiske spir, enorme statuer eller forgyldte dørhåndtag.

Overalt ses andre og religiøse billeder, som vidner om den prominente position, buddhismen har i dette særlige kvarter. Det er som at befinde sig i en enklave af tibetansk kultur, og set i det lys er bydelen en tibetansk pendant til China Town.

Ligesom China Town er tibetanerkvarteret både et virkeligt sted og et imaginært sted. Det eksisterer i de fantasier og forventninger, som der er om Tibet og om tibetanere i Kina. Hertil kommer kinesere, som er konverteret til tibetansk buddhisme – kinesiske disciple, som kommer med håb om at møde en 'levende buddha', som de kalder de inkarnerede mestre i tibetansk buddhisme.

Nogle mestre er så populære, at de har disciple over hele Sydøstasien. De kommer gerne forbi Wuhouci i Chengdu, når de er på vej til eller fra deres turnéer i Beijing, Taiwan, Singapore og Malaysia. Håbefulde kinesiske konvertitter kommer hertil for at købe gaver til deres mestre eller besøge de butikker, hvis baglokaler om aftenen i al hemmelighed omformes til buddhistiske templer.

Ligesom kinesere forventer noget helt særligt, når de besøger tibetanerkvarteret, har jeg som turist og forsker fra Danmark (med erfaringer fra Tibet og tibetanske bosættelser i Sydøstasien) også særlige forventninger. Jeg forventer at møde arketypiske tibetanere såsom munke med barberede hoveder, iklædt burgunderrøde kapper, og forventer nomader med rosenrøde kinder og traditionelle klædedragter (på tibetansk: *phyu pa*). Jeg forventer at kunne gå ind på en restaurant og få serveret smørte, momo og yakkød.

Jeg forventer at høre tibetansk blive talt i butikkerne og på gaderne og at høre seksstavelses-mantraet *om mani padme hūm* blive mumlet af forbipasserende. Jeg forventer religiøse symboler, skinnende smørklamper, buddhastatuer, bedehjul, bedekranse, bedeflag, som blaffer i vinden, og at opleve buddhistiske mestre udøve ritualer. Alt dette forventer jeg at se på et sted, der siges at være tibetanernes.

Mens de fleste forventninger bliver indfriet, er det også påfaldende, hvordan den politiske virkelighed ligeledes trænger sig på. Netop fordi det er et slags tibetansk sted på kinesisk territorium, udgør tibetanerkvarteret et potentielt problem set fra statens perspektiv. Tibetannerne betragtes som en politisk sensitiv befolkningsgruppe, som skal overvåges og kontrolleres.

Derfor er politiopbudet massivt i Wuhouci, en politibus fyldt med kampklare politimænd vogter det centrale lyskryds, og for hver 50 meter i alle fire retninger møder man politibil, politiposter, politimotorcykler og politiassistenter med knipler og røde, alarmerende armbind. Man mærker det på det store politiopbud, den nervøse stemning, uskrevne regler om korrekt opførsel, tibetanernes kodesprog og uvisheden om, hvem der lytter, stilheden, når en fremmed træder ind i lokalet, og taxachaufførens modstand mod at køre kunder til tibetanerkvarteret efter mørkets frembrud.

Tibetanerkvarteret er således et mærkeligt ambivalent sted, for på den ene side er det eksotisk og tillokkende – også for hankinesere, som kommer dertil for at opleve det næstbedste, når de nu ikke kan rejse ind i Tibet. Men på den anden side bliver tibetanerkvarteret også betragtet som et sikkerhedsproblem.

I modsætning til resten af downtown-Chengdu er der tiggere i Wuhouci. Både tibetanere og kinesere kommer hertil: hele familier, gamle koner eller blinde med deres hjælpere, som går fra butik til butik og beder om penge.

Dette er et helt almindeligt scenarie på et sted med store sikkerhedsforanstaltninger og driflig handel med buddhistiske genstande. Mens en politimand patruljerer forbi, bærer to mænd en stor statue ud fra en forretning og over i en ventende lastbil.

Et tibetansk symbol

I en storby som Chengdu, med en befolkning på mere end 14 millioner, udgør tibetanere numerisk set en ubetydelig lille befolkningsgruppe. Ikke desto mindre har tibetanerkvarteret over fire årtier manifesteret en stærk tibetansk tilstedeværelse. Tibetanerkvarteret er ingen fattig ghetto i udkanten af byen, men et levende og rigt kulturelt og kommercielt center i Chengdus bymidte.

Den tibetanske tilstedeværelse er blevet så markant og de tibetanske forretninger så succesfulde, at tibetanerne af deres kinesiske naboer bliver betragtet som et stærkt økonomisk kollektiv – og til tider en trussel. De har okkuperet og ændret en del af en kinesisk storby – omgjort et lille område til et tibetansk territorium.

70% af de forretninger, som er drevet af tibetanere i området, handler med buddhistiske genstande. Her ses en forretning, som laver og sælger oversize-dekorationer, som kan sælges til et tempel eller til et hotel, som ønsker et tibetansk look.

På trods af det pres, som tibetanerne oplever fra de kinesiske myndigheder, har de formået at udvikle et nabolag, som alle genkender som tibetanernes territorium: ”Faktisk er jeg meget stolt af tibetanerkvarteret. Det er nemlig egentlig ikke meningen, at tibetanerne skal opholde sig der: Dette er fremmed land for os. Vi er her stadig, selv om myndighederne har forsøgt at skubbe os ud af indre by.

”De opholder sig der i det fine downtown-Chengdu, hvor de har deres eget territorium, så at sige. Chime fortalte, hvordan tibetanerkvarteret sagte men sikkert var ved at indtage de nærliggende karréer og transformere bymidten til en tibetansk bydel med tibetansk sprog, symboler, dufte, madvaner og musik. Og jeg havde også lagt mærke til, hvordan der var kommet tibetanske butikker, spisesteder og natklubber i voksende antal også uden for tibetanerkvarteret, som om tibetanernes territorium ekspanderede.

Nu er det ikke længere bemærkelsesværdigt at møde tibetanske munke i den nærliggende Walmart eller høre, at der bliver talt tibetansk på caféer med menuer på mandarin eller engelsk.

Og om aftenen transformerer fortovene sig til et alternativt natmarked, hvor tibetanere sælger alt fra snacks, mobiltelefoner og bedekranse. For Chime var dette en slags sejr. Et bevis på at tibetanerne havde taget beslag på en del af det urbane og moderne Kina.

Note

Denne artikel er baseret på feltarbejde foretaget i Chengdu (siden 2010), især som del af *Buddhism, Business and Believers* – et internationalt forskningsprojekt under ledelse af forfatteren og sponsoreret af Carlsbergfonden og Det Frie Forskningsråd.

Trine Brox har publiceret andre artikler om det samme tibetanerkvarter på engelsk: ”Tibetan minzu market: the intersection of ethnicity and commodity” (2015) og kinesisk: ”中国城市中藏族地方的制造[Tibetan place-making in urban China]” (2016).

- Mange tak til Louise Lundberg Claesen, som har læst korrektur på artiklen. -

Trine Brox er uddannet tibetolog ved Københavns universitet, hvor hun i dag er ansat som lektor med speciale i moderne tibetanske studier, og driver Center for Contemporary Buddhist Studies. Hun har udgivet bogen, *Tibetan Democracy: Governance, Leadership and Conflict in Exile* (2016) og redigeret bogen, *On the Fringes of the Harmonious Society: Tibetans and Uyghurs in Socialist China* (2014), sammen med Ildikó Bellér-Hann.